
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

תצפית, התבוננות ואסוף מידע בגיל הרך - 3744

תאריך עדכון אחרון 26-08-2021

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: גיל הרך

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר איריס צדוק

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: iriszadok9@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: ימי שני 15:00-16:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

קורס זה עוסק באיסוף מידע על ילדים צעירי, תינוקות ופעוטות ועל סביבתם. הסטודנטים בקורס ייחשפו לטכניקות וכלים שונים, תחומים שונים ומקורות שונים של איסוף מידע, תוך היכרות תיאורטית והתנסות. ההכרות וההתנסות באיסוף הנתונים נועדה הן לעורר חשיבה ביקורתית והן לתת בסיס לאיסוף נתונים אמפירי, שיוכל לשרת את התלמיד בעבודת מחקר ו/או בעבודת השדה שלו.

מטרות הקורס:

מטרת הקורס היא להציג תיאוריות, גישות, כלים ודרכים באיסוף נתונים על הילד בגיל הרך ועל סביבתו הקרובה.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- לתאר גישות בהערכה ובאיסוף מידע על ילדים בגיל הרך.
- לבצע תצפיות: על ילד, על אינטראקציה מטפלת-ילד.
- ליישם טכניקות באיסוף מידע מהורים ומשפחה.
- להעריך איכות טיפול במסגרות לגיל הרך.
- לזהות סוגיות של אתיקה מקצועית של איסוף מידע על ילדים בגיל הרך, ולהתמודד עימן במקצועיות.
- לתאר כלי תצפית שונים ולבחור בכלי שמתאים לסיטואציות מקצועיות בהן הסטודנטים נדרשים לאסוף מידע אודות ילד ומשפחתו.

דרישות נוכחות (%) :
80%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

תצפיות על ילדים והתפתחותם
תצפיות על אינטראקציה בין מטפלת לילד במסגרת החינוכית
איסוף מידע מהורים
איסוף מידע מצוות חינוכי
איכות טיפול בגיל הרך וכלים להערכת איכות טיפול בגיל הרך

חומר חובה לקריאה:

האוניברסיטה העברית בירושלים
בית הספר לעבודה סוציאלית ולרווחה חברתית ע"ש פאול ברוואלד

לימודי מוסמך בגיל הרך
תכנית שוורץ

תצפית, התבוננות ואיסוף מידע במחקר בגיל הרך (תשפ"ב)
ד"ר איריס צדוק

מבוא

ויניקוט, ד.ו. (1996). תפקיד הראי של האם והמשפחה בהתפתחותו של הילד, עמ' 128-135. בתוך:
משחק ומציאות. ת"א: עם עובד.

כהן, י. (2003). הטיפול הנפשי - אמנות או אומנות. שיחות, יז'(3), 283-290.
קרן, מ., הופ, ד., טיאנו, ס. (2012). זה לא יעבור עם הזמן? בן שמן: הוצאת מודן.
רייד, ס. (1999). התפתחויות בתצפיות בתינוקות. קרית ביאליק: אח.

שטרן, ד. (1995). עולמם הבין אישי של תינוקות. בן שמן: מודן

Greenspan, S. & Meisels, (1994). Toward a new vision for the developmental
assessment of infants and young children. Zero to Three, 14, 1-8.

Kopp, J. (1993). Self-observation: An empowerment strategy in assessment. In: J.B.
Rauch (ed.), Assessment, a Sourcebook for social work practice, Winsconsin:
Families International.

Mercen, J. (2014). Examining circle of security: A review of research and theory.
Research on social work practice, 25(3), 382-392.

Zeanah, C.H. (2019). Handbook of infant mental health. NY: Guilford Press.

חומר עזר בנושא תצפית

Cohen, D.H., Stern, V., & Balaban, N. (1997). Observing and recording the behavior
of young children. Columbia: Teachers college press.

Galton, M. (1987). Structured observation. In: M.J. Dunkin (ed.), International
encyclopedia of teaching and teacher education. NY: Pergamon. Pp. 142-146.

Katz, L.G., & S.C. Chard. (1996). The contribution of documentation to the quality of
early childhood education. ERIC Digest. ERIC ED 393608.

Shuttleworth, J. (1995). Psychoanalytic theory and infant development. In: L.M.M.
Rustin, M. Rustin & J. Shuttleworth (eds.). Closely observed infants. Duckworth

ארז, ת. (2011). הורות כמשאב בהתפתחות בריאה וכגורם מגן ובונה חוסן בקרב ילדים ובני נוער, חלק א. פסיכואקטואליה, 21-29.

ארז, ת. (2012). הורות כמשאב בהתפתחות בריאה וכגורם מגן ובונה חוסן בקרב ילדים ובני נוער, חלק ב. פסיכואקטואליה, 32-41.

בנימין, א. (2004). הראיון המסייע, ת"א: הפועלים.

כהן, א. (2007). חווית ההורות יחסים, התמודדויות והתפתחות. ק. ביאליק: אח.

קלנר, נ. (מרץ 2001). השאלה ככלי-התערבות טיפולי. שיחות, ט"ו (2), 94-103.
שקדי, א. (2003). מילים המנסות לגעת. תל אביב: רמות. (עמ' 69-80 ראיון העומק).

Cwikel, J., Segal-Engelchin, D., & Niego, L. (2017): Addressing the needs of new mothers in a multi-cultural setting: an evaluation of home visiting support for new mothers – Mom to Mom (Negev), *Psychology, Health & Medicine*, DOI: 10.1080/13548506.2017.1363896

Fonagy, P., Steele, M., Moran, G., Steele, H., & Higgitt, H. (1993). Measuring the ghost in the nursery: An empirical study of the relation between parents' mental representations of childhood experiences and their security of attachment. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, (41), 957-989.

Fraiberg, S., Adelson, E. and Shapiro, V. (1975). Ghosts in the nursery: a psychoanalytic approach to the problem of impaired infant-mother relationships. *Journal of the American Academy of Child Psychiatry*, 14, 387

Katz, L. (1980). Mothering and teaching- Some significant distinctions. In: L. Katz (ed.). *Current topics in early childhood education*. Norwood, NJ: Albex.

Khoury-Kassabri, M., Zadok, I., Eseed, R. & Vazsonyi, A. (2020). Individual and familial factors as mediators and moderators of young children's aggressive behavior. *Children and Youth Service Review*. doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.

Lieberman, A. and P. Van Horn (2008). *Psychotherapy with Infants and Young Children: Repairing the Effects of Stress and Trauma on Early Attachment*. New York, The Guilford Press: 100-137.

Lieberman, A.F., Diaz, M.A., Castro, G., & Oliver Bucio, G. (2020). *Make room for baby*. New York: The Guilford Press.

Meisels, S.J. (2001). *Fusing assessment and intervention*, Zero To Three, February/March, 4-10.

Muir, E. (1992). Watching waiting and wondering: Applying psychoanalytic principals to mother-infant interaction. *Infant mental health journal*, (13), 319-328.

Nutbrown, C. (2001). Watching and learning: The tools of assessment. In: G. Pugh (ed). *Contemporary issues in the early years*. Pp. 66-77.

Schroeder, C.S., & Gordon, B.N. (1991). *Assessment and treatment of childhood*

problems. NY: The Guilford Press. (Parenting practices: pp. 27-39)

Taubman – Ben-Ari, O., Chasson, & Abu-Sharkia, S. (2020). Childbirth anxieties in the shadow of COVID-19: Self-compassion and social support among Jewish and Arab pregnant women in Israel. *Health social care community*, 1-11

תצפית על אינטראקציה

Elfer, P. (1996). Building intimacy in relationships with young children in nurseries. *Early Years*, 16(2), 30-34.

Feldman, R. (2007). Maternal versus child risk and the development of parent-child and family relationships in five high risk populations. *Development and Psychopathology*, 19, 293-312.

Reddy, V & Trevarthen, C (2004). What we learn about babies from engaging with their emotions. *Zero to Three*, January, 9-15.

Powell, B., G. Cooper, et al. (2009). *The Circle of Security. Handbook of Infant Mental Health*. C. H. Zeanah. New York, Guilford press: 450-468.

Osofsky, J.D., Stepka, P.T., & King, L.S. (2017). *Treating infants and young children impacted by trauma*. Washington: APA.

Ziv, Y., Kaplan, B.A., & Venza, J. (2016). Practicing attachment in the real world: Improving maternal insightfulness and dyadic emotional availability at an outpatient community mental health clinic. *Attachment and human development*, Jan., 1-24.

יחסי גומלין מבוגר-ילד

Arnett, J. (1989). Caregivers in day-care centers: Does training matters? *Journal of Applied Developmental Psychology*, 10(4), 541-552.

Ferber, s.g., Feldman, r. & makhoul, I.R. (2008). The development of maternal touch accros the first year of life. *Early human development*, 84, 363-370.

Gleason, M.M. (2009). Relationship assessment in clinical practice. *Child Adolesc Psychiatric Clin N Am*, 18, 581-591.

Poobalan, A.S., Aucott, L.S., Ross, L., Smith, W.C.S., Helms, P.J. & Williams, J.H.G. (2007). Effects of treating postnatal depression on mother-infant interaction and child development. *British Journal of Psychiatry*, 191, 378-386.

Rosenblum, K.L., McDonough, S., Muzik, M., Miller, A., & Sameroff, A. (2002). Maternal representations of the infant: Associations with infant response to the Still Face. *Child Development*. 73 (4), 999-1015.

Stob, V., Slade, A., Adnopoz, J., & Woolston, J. (2020). *The Family Cycle: Breaking the Intergenerational Transmission of Trauma through Mentalizing*, *Journal of Infant, Child, and Adolescent Psychotherapy*, DOI: 10.1080/15289168.2020.1786762

St. John, M.S. (2019). *Focusing on relationships an effort that pays*. Washington, DC: Zero to Three.

Stroud, B. (2012). *How to measure a relationship*. South Carolina: CreateSpace.

שפֿלר, ג., אכמון, י. ווייל, ג. (2003). סוגיות אתיות במקצועות הטיפול והייעוץ הנפשי. ירושלים: מאגנס.

הערכה

אשל, י. ובנסקי, מ. (1995). מבחן מוכנות והערכת גננת כחזאים של הישגים והערכת מורה בבית הספר: אילו כשרים של הילד בגן מנבאים את הצלחתו בכיתה א?, מגמות, ל"ו(4), 451-464.

האן-מרקוביץ, ג'. (1993). ילד מה הוא צריך. תל אביב: אחיאסף. (אינטגרציה בין חושית SI)

לוינ רוזליס, מ., וסויה, ר. (2010). סוגיות הערכה בישראל. באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון. הערכה בזוג 286-305

Andersen, S.R. (1998). *The trouble with testing*, *Young Children*, July, 25-29.

Bergen, D. (1994). *Assessment methods for infants and toddlers*, Columbia: Teachers college press. Pp. 272-294.

Losardo, A. & Notari-Syverson, A. (2001). *Alternative approaches to assessing young children*. Baltimore: Paul H. Brooks Publishing. (Pp. 13-26, Traditional and contemporary assessment models, pp. 183-192, Future directions)

Schaefer, C.E., & DiGeronimo, T.F. (2000). *Ages & Stages*. NY: John Wiley & Sons.

- Shonkoff, J.P., Fisher, P.A. (2013). *Rethinking evidence-based practice and two generation programs to create the future of early childhood policy*. *Development and Psychopathology*, 25, 1635-1653

Ringwalt, S. (2008). *Developmental screening and assessment instruments with an emphasis on social and emotional development for young children ages birth through five*. Chapel Hill: The University of North Carolina, FPG Child Development Institute, National Early Childhood Technical Assistance Center.

Wesson, K. (2001). *The "Volvo Effect"-questioning standardized tests*, *Young Children*, March. 16-18.

Wieder, S. & Greenspan, S. (2001). *The DIR approach to assessment and*

intervention planning. *Zero To Three*, February/March, 11-19.

הערכת איכות טיפול במסגרות לגיל הרך

Bryant, D. (2010). *Observational Measures of Quality in Center-Based Early Care and Education Programs*, OPRE Research-to-Policy, Research-to-Practice Brief OPRE 2011-10c. Washington, DC: Office of Planning, Research and Evaluation, Administration for Children and Families, U.S. Department of Health and Human Services.

Burnichal, L.M. (2018). *Measuring early care and education quality. Child development perspectives*, 12(1), 3-9.

Cassidy, D., Hestenes, L., Hedge, A., Hestenes, S., & Mims, S. (2005). *Measurement of quality in preschool child care classrooms: The Early Childhood Environment Rating Scale-Revised and its' psychometric properties. Early Childhood Research Quarterly*, 20(3), 345-360.

CESE Centre for education statistics and evaluation. (2018). *A review of the effects of early childhood education*, Astralia: CESE.

S. E., Watamura, B. (2003). Donzella, J. A., Megan, R., Gunnar, Morning to Afternoon Increases in Cortisol Concentration for Infants and Toddlers at Child Care. *Child development*, 4(74), 1006-1020. Differences

Feller, A., Grindal, T., Miratrix, L., & Page, L.C. (2016). *Compared to what? Variation in the impacts of early childhood education by alternative care type. The annals of applied statistics*, 10(3), 1245-1285.

Hestenes, L.L., Kontos, S., Bryan, Y., (1993). *Children's emotional expression in child care centers varying in quality. Early childhood research quarterly*, (8), 295-307.

Lamb, M.E. (1998). *Nonparental childcare: Context, quality, correlates and consequences. In I. Sigal & K.A. Renninger (Vol. Eds.), Child psychology in practice (5). W. Dammon (Series Ed), Handbook of child psychology (pp. 73-133). New York: Wiley.*

NICHD. (2001). *A new guide for evaluating child care quality, Zero to Three*, April/May, 40-47.

Owen, M.T. (2011). *Child care and the development of young children. Encyclopedia on early childhood development*, Feb., 1-6.

Pianta, R. & Howes, C. (2005). Features of pre-kindergarten programs, classrooms, and teachers: Do they predict observed classroom quality and child-teacher interactions? *Applied Developmental Science*, 9 (3), 144-159.

Trigg, A.B., & Keyes, A.U. (2019). Child care and early education as contexts for infant mental health. In: C.H. Zeanah, *Handbook of infant mental health*. 599-609, NY: Guilford Press.

Vandell, D.L. & Wolfe, B. (2000). Institute for Research on Poverty University of Wisconsin-Madison, *Child Care Quality: Does It Matter and Does It Need to be Improved? (Full Report)*.

כלים להערכת איכות טיפול במסגרות לגיל הרך
מצב הגיל הרך, דוח של מרכז טאוב (2020)
- <http://taubcenter.org.il/he/heb-early-childhood-education-in-israel-an-nternational-comparison/>
ECERS- The Early Childhood Environment Rating Scale (Harms & Clifford, 1980).

Environment Rating Scale (Harms, Cryer & Clifford, 2018). ITERS- Infant/Toddlers Rating Scale.

FDCRS- The Family Day Care Rating Scale (Harms & Clifford, 1989)
PACE- The Preschool Assessment of the Classroom Environment (McWilliam & Dunst, 1985).

CLASS- The Class Assessment Scoring. (Pianta, La Paro & Hamre, 2008)

אתיקה בגיל הרך וסיכום
Gelfand, D.E., & Fandetti, D.V. (1993). The emergent nature of ethnicity: Dilemmas in assessment. In: J.B. Rauch (ed.), *Assessment, a Sourcebook for social work practice*, Winsconsin: Families International. Pp. 357-370.
Nutbrown, C. (2018). Ethics of work with young children in early childhood education and care. In: C.Nutbrown (Ed.), *Early childhood educational research*, 165-177. LA: SAGE.

חומר לקריאה נוספת:
חומר עזר בנושא "תצפית". תכנית שוורץ.

Cohen, D.H., Stern, V., & Balaban, N. (1997). Observing and recording the behavior of young children. Columbia: Teachers college press.

Galton, M. (1987). Structured observation. In: M.J. Dunkin (ed.), *Intrnational*

encyclopedia of teaching and teacher education. NY: Pergamon. Pp. 142-146.

Katz, L.G., & S.C. Chard. (1996). *The contribution of documentation to the quality of early childhood education*. ERIC Digest. ERIC ED 393608.

Shuttleworth, J. (1995). *Psychoanalytic theory and infant development*. In: L.M.M. Rustin, M. Rustin & J. Shuttleworth (eds.). *Closely observed infants*. Duckworth

הערכה

אשל, י. ובנסקי, מ. (1995). מבחן מוכנות והערכת גננת כחזאים של הישגים והערכת מורה בבית הספר: אילו כשרים של הילד בגן מנבאים את הצלחתו בכיתה א', מגמות, ל"ו(4), 451-464.

האן-מרקוביץ, ג'. (1993). ילד מה הוא צריך. תל אביב: אחיאסף. (אינטגרציה בין חושית SI)

לוי, רוזליס, מ., וסויה, ר. (2010). סוגיות הערכה בישראל. באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון.

Andersen, S.R. (1998). *The trouble with testing*, *Young Children*, July, 25-29.

Bergen, D. (1994). *Assessment methods for infants and toddlers*, Columbia: Teachers college press. Pp. 272-294.

Losardo, A. & Notari-Syverson, A. (2001). *Alternative approaches to assessing young children*. Baltimore: Paul H. Brooks Publishing. (Pp. 13-26, Traditional and contemporary assessment models, pp. 183-192, Future directions)

Schaefer, C.E., & DiGeronimo, T.F. (2000). *Ages & Stages*. NY: John Wiley & Sons.

Wesson, K. (2001). *The "Volvo Effect"-questioning standardized tests*, *Young Children*, March. 16-18.

Wieder, S. & Greenspan, S. (2001). *The DIR approach to assessment and intervention planning*. *Zero To Three*, February/March, 11-19.

איסוף מידע מהורים ומשפחה

בנימין, א. (2004). הראיון המסייע, ת"א: הפועלים.

כהן, א. (2007). חווית ההורות יחסים, התמודדויות והתפתחות. ק. ביאליק: אח.

קלנר, נ. (מרץ 2001). השאלה ככלי-התערבות טיפולי. שיחות, ט"ו (2), 94-103.

Fraiberg, S., Adelson, E. and Shapiro, V. (1975). *Ghosts in the nursery: a psychoanalytic approach to the problem of impaired infant-mother relationships*.

Journal of the American Academy of Child Psychiatry, 14, 387
Katz, L. (1980). Mothering and teaching- Some significant distinctions. In: L. Katz (ed.). *Current topics in early childhood education*. Norwood, NJ: Albex.
Nutbrown, C. (2001). Watching and learning: The tools of assessment. In: G. Pugh (ed). *Contemporary issues in the early years*. Pp. 66-77.

Schroeder, C.S., & Gordon, B.N. (1991). *Assessment and treatment of childhood problems*. NY: The Guilford Press. (Parenting practices: pp. 27-39)

הערכת איכות טיפול במסגרות

Cassidy, D.J. et al. (2005). Measurement of quality in preschool child care classrooms: An exploratory and confirmatory factor analysis of the early childhood environment rating scale-revised, *Early childhood research quarterly*, 20 (3), 345-360.

Hestenes, L.L., Kontos, S., Bryan, Y., (1993). Children's emotional expression in child care centers varying in quality. *Early childhood research quarterly*, (8), 295-307.

Lamb, M.E. (1998). Nonparental childcare: Context, quality, correlates and consequences. In I. Sigal & K.A. Renninger (Vol. Eds.), *Child psychology in practice* (5). W. Dammon (Series Ed), *Handbook of child psychology* (pp. 73-133). New York: Wiley.

NICHD. (2001). *A new guide for evaluating child care quality, Zero to Three*, April/May, 40-47.

כלים להערכת איכות טיפול במסגרות לגיל הרך

ECERS- The Early Childhood Environment Rating Scale (Harms & Clifford, 1980).

Environment Rating Scale (Harms, Cryer & Clifford, 1990). ITERS- Infant/Toddlers-

FDCRS- The Family Day Care Rating Scale (Harms & Clifford, 1989)

PACE- The Preschool Assessment of the Classroom Environment (McWilliam & Dunst, 1985).

CLASS- The Class Assessment Scoring. (Pianta, La Paro & Hamre, 2008)

יחסי גומלין מבוגר-ילד

Arnett, J. (1989). Caregivers in day-care centers: Does training matters? *Journal of Applied Developmental Psychology*, 10(4), 541-552.

Cohen, D.H., Stern, V., & Balaban, N. (1997). Observing and recording the behavior of young children. Columbia: Teachers college press. (Ch. 6: recording the child's relationships with adults and in adult-directed activities)

Poobalan, A.S., Aucott, L.S., Ross, L., Smith, W.C.S., Helms, P.J. & Williams, J.H.G.

(2007). *Effects of treating postnatal depression on mother-infant interaction and child development. British Journal of Psychiatry*, 191, 378-386.

Rosenblum, K.L., McDonough, S., Muzik, M., Miller, A., & Sameroff, A. (2002). *Maternal representations of the infant: Associations with infant response to the Still Face. Child Development*. 73 (4), 999-1015.

שפֿלר, ג., אכמון, י. ווייל, ג. (2003). סוגיות אתיות במקצועות הטיפול והייעוץ הנפשי. ירושלים: מאגנס.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 0 %

הגשת עבודה 60 %

הגשת תרגילים 40 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

אין